

Predgovor

Pomisao da moraju da uče neki statistički predmet ili da primene statistiku u svom istraživanju, za mnoge studente je izvor velikog stresa i frustracije. Prvo izdanje ove knjige (iz 2000. godine) trebalo je da posluži kao jednostavan postupni vodič kroz proces analize podataka pomoću SPSS-a. Za razliku od drugih knjiga iz statistike, on se nije bavio matematičkom osnovom statističkih tehnika, već prikladnom upotrebom SPSS-a kao alatke. Od pojavljivanja prva dva izdanja ovog priručnika, dobila sam stotine e-poruka studenata zahvalnih za pruženu pomoć (ili spas).

Isti, jednostavan pristup zadržan je i u ovom, trećem izdanju, zasnovanom na verziji 15 SPSS-a. Oduprla sam se iskušenju i pozivima mnogih studenata, predavača i recenzenata da obuhvatim mnogo novih tema, već sam umesto toga nadogradila i proširila postojeći materijal. Sva poglavlja su ažurirana tako da odgovaraju verziji 15 SPSS-a, mada je veći deo materijala podesan i za korisnike verzija 13 i 14. Na traženje brojnih korisnika prva dva izdanja, dodala sam opise još nekih mogućnosti SPSS-a, kao što su spajanje datoteka, upotreba skupova i upotreba komandnih datoteka. Dodati su odeljci o statističkom merenju veličine uticaja i o naknadnim testovima. Poglavlje o neparametarskim tehnikama prošireno je primerima njihove upotrebe u mnogim oblastima, naročito u zdravstvu, medicini i psihologiji. U nekim drugim poglavljima (npr. u onom o faktorskoj analizi), tekst je izmenjen da bi preporučeni postupak bio u skladu s literaturom i sa smernicama za objavljivanje u naučnoistraživačkim časopisima.

Ova knjiga ne obuhvata sve moguće statističke postupke koje SPSS podržava, niti odgovora na sva pitanja koja bi istraživač mogao imati u vezi sa statistikom. Umesto toga, osposobiće vas da počnete istraživanje i da steknete samopouzdanje prilikom korišćenja SPSS-a. Postoji još mnogo odličnih udžbenika iz statistike koje bi trebalo da pročitate; upućujem na njih u svakom poglavlju knjige. Dodatni materijal je na pratećoj Web lokaciji; pojednosti o tome date su u narednom odeljku.

Datoteke s podacima i Web lokacija

Kroz celu knjigu sretaćete primere istraživanja uzete iz nekoliko datoteka s podacima (engl. *data files*) objavljenih na pratećoj Web lokaciji originalne verzije ove knjige, www.allenandunwin.com/spss.

S te lokacije možete preuzeti podatke na čvrsti disk, disketu ili fleš memoriju; biće dovoljno da sledite uputstva koja će se prikazati na ekranu. Zatim bi trebalo da pokrenete SPSS i otvorite te datoteke s podacima. One se mogu otvoriti samo u SPSS-u.

Datoteka **survey3ED.sav** sadrži podatke dobijene u istraživačkom projektu jednog od mojih odeljenja diplomaca. Da biste stekli osećaj za istraživački proces od početka do kraja, u dodatak sam stavila kopiju upitnika pomoću kojeg su ti podaci dobijeni, i šifarnik (engl. *codebook*) pomoću kojeg su ti podaci šifrovani. Zahvaljujući tome, možete i sami obaviti sve analize prikazane u ovoj knjizi i dalje eksperimentisati s drugim promenljivama.

Druga datoteka s podacima (**error3ED.sav**) sadrži isto što i **survey3ED.sav**, ali sam u nju namerno dodala greške da biste u poglavlju 5 mogli da vežbate pregledanje i ispravljanje podataka.

Treća datoteka (**experim3ED.sav**) sadrži izmišljene podatke i ilustruje upotrebu više tehnika obrađenih u petom delu knjige (npr. t-testa uparenih uzoraka, analize varijanse (ANOVA) ponovljenih merenja). U toj datoteci su i dodatne promenljive za vežbanje veština koje se uče na drugim mestima u knjizi. Samo nemojte previše da se obradujete rezultatima koje ćete dobiti i ne pokušavajte da ih ponovite u nekom sopstvenom istraživanju!

depress3ed.sav je četvrta datoteka upotrebljena u primerima iz knjige. Nju koristimo u poglavlju 16 o neparametarskim tehnikama, kako bismo ilustrovali neke metode koje se upotrebljavaju u medicinskim istraživanjima.

Date su još dve datoteke, pa možete da uradite još ponešto s podacima iz različitih disciplina. Datoteka **sleep3ED.sav** sadrži stvarne podatke iz istraživanja uticaja poremećaja sna na život osoba koje pate od njega. Datoteka **stuffsurvey3ED.sav** potiče iz ankete o zadovoljstvu zaposlenih, sprovedene u jednoj velikoj australijskoj obrazovnoj ustanovi.

Dalje pojedinosti o tim datotekama (i prateće materijale) potražite u dodatku. Pored navedenih datoteka s podacima, Web lokacija ove knjige sadrži više stvari koje bi studentima i predavačima mogle dobro poslužiti, među kojima su:

- smernice za pripremu izveštaja o istraživanju;
- vežbe;
- izmene unete u nove verzije SPSS-a;
- hiperveze ka drugim korisnim Web lokacijama;
- spisak dodatne literature; i
- vodič za predavače.